

выхаваўчую функцыю, узбагачаюць наша маўленне, дапамагаюць лепш зразумець псіхалогію сваіх продкаў.

ЛІТАРАТУРА

1. Аксамітаў, А. Прыказкі і прымаўкі: Тлумач. слоўн. бел. прыказак і прымавак з арх., кафедр. збораў, рэд. выд. XIX і XX стст. / А. Аксамітаў. – 2-е выд., дапрац. – Мінск: Беларуская навука, 2002. – 320 с.
2. Прыказкі і прымаўкі: у дзвюх кнігах / АН БССР, Ін – т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору; рэд. А. С. Фядосік. – Мінск: Навука і тэхніка, 1976. – Кн. 1. – 560 с.; кн. 2. – 616 с.
3. Лепешаў, І. Я. Слоўнік беларускіх прыказак / І. Я. Лепешаў, М. А. Якалцэвіч. – Мінск: Бел. асац. «Конкурс», 2006. – 544 с.

УДК 821.161.3:82.2

ПОСТМАДЭРНІЗМ У ТВОРЧАСЦІ У. КАРАТКЕВІЧА

Банцэвіч П. К.

УА «Гродзенскі дзяржаўны аграрны ўніверсітэт»
г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Праблема постмадэрнізму прыцягвае ўвагу філасофіі, культуралогіі, эстэтыкі, літаратуразнаўства, псіхалогіі і іншых навук, што выглядае натуральным, бо постмадэрнізм – паняцце шырокае і мае агульнакультурнае значэнне. Культура постмадэрна народжана ў эпоху крызісу раней выпрацаваных каштоўнасцей і пошуку новых эстэтычных арыенціраў. Складваецца мастацкая сістэма, скіраваная на рэканструкцыю ідэйнай парадыгмы папярэдніх эпох, усталёўваецца новы спосаб бачання чалавека і свету. Паводле У. Эка, «постмадэрнізм – не фіксаваная храналагічна з’ява, а духоўны стан чалавека на скрыжаванні эпох, скіраваны на вызваленне ад шматлікіх табу: у свеце няма нічога, пра што нельга гаварыць услях» [1]. Е. Лявонава адзначае, што «постмадэрнізм – спецыфічнае ўспрыманне свету як тэксту. А паколькі гэтае светаўспрыманне ў другой палове XX ст. знайшло ўвасабленне ў вялікай колькасці твораў рознай жанравай прыналежнасці, ёсць падставы гаварыць пра постмадэрнізм і як пра пэўны літаратурны стыль» [2]. Галоўная яго прыкмета – скіраванасць увагі пісьменніка на класічную літаратурную спадчыну, зварот да яе як да крыніцы сюжэтаў, вобразаў, матываў. Класічныя тэксты добра вядомы, лёгка пазнаюцца і выклікаюць пэўныя згадкі і асацыяцыі; уяўляюць для чытача своеасаблівыя знакі.

Раман У. Караткевіча «Хрыстос прыязмліўся ў Гародні» з'яўляецца першым постмадэрнісцкім тэкстам у беларускай літаратуры. Зварот у эпіграфе да «Хронікі Стрыйкоўскага», цытаванне Гесіёда, Дантэ, Гётэ, выкарыстанне твораў Ф. Скарыны, Ф. Рабле, егіпецкіх паданняў, лацінскіх эпіграм, нямецкіх балад, сюжэтная пераклічка з Бібліяй ствараюць розныя сэнсаўтваральныя патэнцыялы. Ужо ў назве рамана адчуваецца рэмінсцэнцыя з творамі К. Леві «Хрыстос прыпыніўся ў Эбалі», «Жыцце Ісуса» Ж. Рэнана. Адбываецца актывізацыя пэўных сэнсавых устаноў: людзі на зямлі «выконваюць функцыі» Бога, чалавек здольны ў сваіх жаданнях дасягнуць боскага.

У рамане «Хрыстос прыязмліўся ў Гародні» У. Караткевіч стварае ўласную мадыфікацыю літаратурнага постмадэрнізму, дзе спалучаюцца нацыянальныя традыцыі беларускай літаратуры з набыткамі літаратуры народаў свету.

Істотная прыкмета літаратурнага постмадэрнізму – гэта перапляценне «высокіх» і «нізкіх» жанраў. У творы У. Караткевіча прысутнічаюць элементы рамана гістарычнага, псіхалагічнага, філасофскага, у выніку чаго спалучаюцца займальнасць і інтэлектуальнасць. У рамане нітуюцца сюжэты і вобразы ужо вядомых тэкстаў, камбінуюцца розныя літаратурныя стылі. У выніку можна гаварыць пра характэрны для постмадэрнізму стылёвы поліфанізм [3]. Адбываецца своеасаблівая літаратурная гульня, праз якую вядомыя вобразы і калізіі пазбаўляюцца першапачатковага зместу, пераасэнсоўваюцца, падвяргаюцца парадзіраванню. Адзін з важных элементаў гульні – містыфікацыя, міфалагізацыя. У. Караткевіч прыдумвае Беларусь, дэкларуе богаабранасць краю, сцвердзіўшы, што на Беларусі Бог жыве, і прыязмляе Хрыста ў Гародні.

У творчасці У. Караткевіча выразна выяўляецца традыцыя, якая бярэ пачатак у фальклору, у творах барочнага стылю («Прамова Мялешкі», «Ліст да Абуховіча», травесці «Энеіда навыварат», «Тарас на Парнасе»). У гэтым імкненні выкарыстоўваць творчыя дасягненні народнай карнавальнай літаратуры пісьменнік падтрымлівае вопыт Ф. Рабле, Дж. Свіфта, М. Сервантэса, М. Гогаля, М. Твэна [4]. У. Караткевіч бачыць свет буйна, выпукла, кантрастна, спалучае вясёлае і сур'ёзнае, выдумку і праўду, гарэзлівасць і цнатлівасць, паззію і прозу. Ён творыць літаратурны міф аб сваім народзе на вачах сучаснікаў, беручы за аснову факты мінулага і сучаснасці, якія ўраджаюць незвычайнасцю, узвышанасцю і дазваляюць пранікнуць у глыб нацыянальнай свядомасці. Мастацкая думка творцы здольна да эпічна-маштабнага ахопу падзей, яна лёгка пераадоўвае бар'еры часу і

прасторы і свабодна арыентуецца сярод мноства «чужых» выказванняў і вызначэнняў свету і чалавека. Усе людзі ў яго ўспрыманні – сучаснікі. Мёртвыя і жывыя, яны ўступаюць у дыялог моў, народаў, часоў, культур, пазнаючы ў мінулым вечную сучаснасць.

Вызначальнымі постмадэрнісцкімі рысамі ў творы У. Караткевіча з’яўляюцца амбівалентнасць вобразнай сістэмы, сціранне межаў паміж масавасцю і элітарнасцю, гісторыяй і сучаснасцю; шматсэнсоўнасць інтэрпрэтацыі; прыхільнасць да калажу, цытаванне, маніпуляцыі з класічнымі тэкстамі; карнавалізацыя, іронія, гратэск, экзистэнцыяльная рэфлексійнасць. Створаная такім чынам полісемантычная структура мастацкага тэксту дазваляе спасцігнуць глыбінныя сімвалічныя асновы ўласнай культуры. Важным пры гэтым бачыцца той факт, што пісьменнік адкрывае чытачам беларуса з яго ўнутраным духоўным светам, імкнецца прасачыць лёс цэлага народа і асобы ў новых гісторыка-культурных абставінах.

ЛІТАРАТУРА

1. Эко, У. Постмодернизм, ирония, занимательность / У. Эко. – М.: Книжная палата, 1989. – 460 с.
2. Лявонава, Е. А. Плыні і постаці: 3 гісторыі сусветнай літаратуры другой паловы XIX–XX стагоддзяў / Е. А. Лявонава. – Мінск: Крыніца, 1998. – 336 с.
3. Сцяпанав, А. Рысы еўрапейскага постмадэрнізму ў творах У. Караткевіча / А. Сцяпанав. – Мінск: Беларускі кнігазбор, 2000. – 272 с.
4. Банцэвіч, П. К. Творчасць Уладзіміра Караткевіча ў кантэксце культуралогіі / П. К. Банцэвіч. – Гродна: ГДАУ, 2007. – 310 с.

УДК 37.022:811:378

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ВЗРОСЛЫХ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Белова О. И.

УО «Гродненский государственный аграрный университет»

г. Гродно, Республика Беларусь

В связи с тем фактом, что за последние несколько десятилетий значительно выросла глобализация и востребованность знания иностранного языка на рынке труда, растет спрос на преподавание иностранного языка взрослым. При этом важно осознавать различия между моделями преподавания, характерными для работы с взрослыми, и моделями, которые обычно используются при работе с детьми и подростками.